

UNIVERSITETI I PRISHTINËS “HASAN PRISHTINA”

FAKULTETI I BUJQËSISË DHE VETERINARISË

DEPARTAMENTI I MBROJTJES SË BIMËVE

Mbrojtja e bimëve- Fitomedicinë

PUNIMI I DIPLOMËS MASTER

Përhapja e *Rhyzopertha dominica* në disa mullinj të grurit në komunën e Podujevës dhe masat për menaxhimin e dëmtuesit

Udhëheqësi:

Prof. Asoc. Dr. Fadil Musa

Kandidati:

Bsc. Burim Ismajli

Prishtinë, Qershor 2022

ABSTRAKTI

Gruri (*Triticum aestivum*) është një nga kulturat lavërtare më të njohura dhe më të përhapura në të gjithë botën. Sipërfaqet me grurë në vendin tonë sillen mesatarisht prej 70 000-80 000 ha me oscilime të vogla nga viti në vit.

Në prodhimtarinë e grurit në fushë të hapur, atë e prek një numër i konsiderueshëm i dëmtuesve të ndryshëm duke i shkaktuar dëme të konsiderueshme kësaj kulture, sikurse në rendiment ashtu edhe në cilësinë e saj. Kokrrën e grurit e prekin edhe një numër i konsiderueshëm i dëmtuesve gjatë ruajtjes dhe deponimit nëpër vende të ndryshëm, mullinj, depo, silose, etj. Pa dyshim se nga këta dëmtues si më i rrezikshëm paraqitet edhe Rizoperta (*Rhizopertha dominica*) i cili për çdo vit paraqitet në vendin tonë. Qëllimi i këtij punimi ka qenë të hulumtohet shfaja dhe përhapja e këtij dëmtuesi në grurin e deponuar në katër mullinj të ndryshëm në komunën e Podujevës.

Eksperimenti është realizuar sipas metodës së blloqeve të randomizuara në tri përsëritje. Në secilën përsëritje sipas metodës së rastit janë marrë mostrat e grurit nga mullinj të përfshirë në hulumtime në intervale një javore.

Mostrat e grurit të cilat janë marrë në vende të ndryshme tek mullinjët e hulumtuar janë sjellë dhe janë testuar në laboratorin e mbrojtjes së bimëve në Fakultetin e Bujqësisë dhe Veterinarisë për identifikimin e tyre. Për identifikimin e dëmtuesve të ndryshëm por edhe të *R. dominica* janë përdorur çelësa dhe atlase të ndryshme adekuate entomologjike. Rezultatet e fituara më pas janë përpunuar në mënyrë statistikore duke shfrytëzuar programin kompjuterik MSTAT-C dhe Microsoft Office 2010.

Të dhënat e fituara kanë rëndësi të madhe praktike dhe teorike sepse për herë të parë në detaje është hulumtuar dëmtuesi *Rhizopertha dominica* i cili me të madhe kërcënon grurin e deponuar në ambiente të ndryshme (depo, mullinj, silose, hambarë, etj). Të dhënat e fituara mund të përdoren edhe nga subjektet të cilat merren grumbullimin, deponimin, tregtimin dhe përpunimin e grurit në funksion të menaxhimit të Integruar të këtij dëmtuesi mjaft të rrezikshëm.

Fjalët Kyç: dëmtuesit e depove, gruri, *Rhizopertha dominica*, ANOVA

ABSTRACT

Wheat (*Triticum aestivum*) is one of the most popular and widespread arable crops worldwide. Wheat areas in our country range on average from 70 000-80 000 ha with small oscillations from year to year.

In open field wheat production, it is affected by a considerable number of different pests causing considerable damage to this crop, both in yield and in its quality. Wheat grain is also affected by a considerable number of pests during storage in different places, mills, warehouses, siloses, etc. Undoubtedly, among these pests, the most dangerous is Rizopertha (*Rhyzopertha dominica*), which appears in our country every year. The purpose of this paper was to investigate the occurrence and spread of this pest in wheat stored in four different mills in the municipality of Podujeva.

The experiment was performed according to the method of randomized blocks in three replications. In each replication according to the random method wheat samples were taken from the mills involved in the research at one week intervals.

Wheat samples which were taken in different places at the researched mills were brought and tested in the plant protection laboratory at the Faculty of Agriculture and Veterinary for their identification. Various adequate entomological keys and atlases were used to identify various pests but also of *R. dominica*. The obtained results were then statistically processed using the software MSTAT-C and Microsoft Office 2010.

The obtained data are of great practical and theoretical importance because for the first time the pest *Rhyzopertha dominica* has been researched in detail, which greatly threatens the wheat stored in different environments (warehouses, mills, siloses, barns, etc.). The obtained data can also be used by the subjects which are engaged in the collection, storage, trade and processing of wheat for the purpose of Integrated management of this very dangerous pest.

Key words: storage pest, wheat, *Rhyzopertha dominica*, ANOVA